

Özgün araştırma

Ebeveynler İçin Cinsel İletişim Ölçeği: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması

İsmihan Artan ¹, Şehnaz Ceylan ², Fatma B. Kurnaz Adıbatmaz³

Gönderim Tarihi: 11 Mayıs, 2020

Kabul Tarihi: 20 Haziran, 2020

Basım Tarihi: 28 Ağustos, 2020

Öz

Amaç: Bu çalışmada ebeveynlerin cinsel eğitimde kullandıkları iletişim dilini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmada üç farklı çalışma grubundan veriler toplanmıştır. Birinci çalışma grubundan (N=100) elde edilen verilerle ölçülmesi amaçlanan yapının kuramsal temellerinin açıklanması amaçlanmış, ikinci çalışma grubundan (N=178) elde edilen verilerle ölçeğin yapısına ilişkin Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları incelenmiş; üçüncü çalışma grubundan (N=186) elde edilen verilerle yapının doğrulanıp doğrulanmadığı Doğrulayıcı Faktör Analiziyle incelenmiştir.

Bulgular: Analiz sonuçlarına dayalı olarak 23 maddeden oluşan ölçeğin dört faktörlü bileşenli bir yapı sergilediğine karar verilmiştir. Ölçme aracının alt faktörlerinin iç tutarlılık katsayısı iki farklı örnekleme .70 ve .80 arasında değişmiştir. Faktörler arasında orta düzeyde ilişkiler olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak annelerin ve babaların cinsel eğitimde kullandıkları iletişim dili bakımından ebeveynler arasında fark olmadığı; yükseköğretim mezunlarının diğer öğrenim düzeyindeki ebeveynlere göre süreci yönetmede daha başarılı oldukları, yükseköğretim mezunlarının diğer öğrenim düzeyindeki ebeveynlere göre cinsel eğitimde daha kaygılı bir iletişim sergiledikleri belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Cinsel eğitim, cinsel iletişim, ölçek geliştirme.

¹İsmihan Artan. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, +90 312 305 50 00, Ankara-Türkiye. E-posta: ismihan@hacettepe.edu.tr

²Şehnaz Ceylan (Sorumlu Yazar). Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, +90 444 0 478, Karabük-Türkiye. E-posta: sehnazc@gmail.com

³Fatma B. Kurnaz Adıbatmaz. Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, +90 444 0 478, Karabük-Türkiye. E-posta: betulkurnaz@karabuk.edu.tr

Original Research

Sexual Communication Scale for Parents: Reliability and Validity Study

İsmihan Artan ¹, Şehnaz Ceylan ², Fatma B. Kurnaz Adıbatmaz³

Submission Date: 11th of May, 2020

Acceptance Date: 20th of June, 2020

Pub.Date. 28th of August, 2020

Abstract

Objectives: This study aim to developed a scale to investigate parents' sexual communication.

Materials and Methods: In this research data were collected from three different sample group. It was aimed to explain the theoretical structure with the data obtained in the first group; exploratory and confirmatory factor analysis was conducted to the data gathered from the second group (N=178); confirmatory factor analysis was examined to the data gathered from the third group (N=186).

Results: As a result of the explaratory and confirmatory factor analysis, it was decided that scale included 23 items and 4 sub-dimensions. The factors of the scale internal consistency coefficient was changed between 0,70 and 0,80. The relationship between scale factors demonstrated a meaningful and positive connection.

Conclusion: It was concluded that the scale can provide valid and reliable evidence for sexual communication; there was no differences between mothers and fathers sexual communication; parents who was higher education degree was successful in managing the process; parents who was higher education degree was more anxious communication language.

Keywords: *Sexual education, sexual communication, developing scale.*

¹**İsmihan Artan.** Hacettepe University Faculty of Health Sciences Department of Child Development, +90 312 305 50 00, Ankara-Turkey. E-mail: ismihan@hacettepe.edu.tr

²**Şehnaz Ceylan (Corresponding Author).** Karabük University, Faculty of Health Sciences Department of Child Development, +90 444 0 478, Karabük-Turkey. E-mail: sehnazc@gmail.com

³**Fatma B. Kurnaz Adıbatmaz.** Karabük University Faculty of Letters Department of Educational Sciences, +90 444 0 478, Karabük-Turkey. E-mail: betulkurnaz@karabuk.edu.tr

Giriş

İletişim, insan yaşamında temel araçlardandır. İnsan denilen varlık ancak ilişkilerle var olmaktadır (Cüceloğlu, 2005). Etkili iletişim, insan yaşamını başta bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere birçok boyutta etkilemektedir (Atan ve Buluş, 2018). Çocukluk yıllarında ebeveyn ve çocuk arasındaki iletişim oldukça önemlidir; çünkü çocuğun ailesiyle kuracağı ilişki yaşamı boyunca diğer insanlarla kuracağı ilişkiler için temel oluşturmaktadır (Çağdaş ve Arı, 1999; Yalçın, 2013). Anneyle ve babayla kurulan sağlıklı iletişim, çocuğun özgüven ve öz denetim sahibi bir birey olmasına, topluma uyum sağlamasına ve insanlarla sağlıklı iletişim kurmasına katkı sağlamaktadır. Anne ve babaların çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurmaları için onları dinlemeleri, duygularını paylaşmaları ve olumsuz davranışlar karşısında suçlayıcı davranmamaları gerekmektedir (Çağdaş ve Arı, 1999; Köyceğiz ve Özbey, 2019).

Ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişimi, çocuklarının cinsel konulardaki tutumlarını şekillendirmede de önemli bir rol oynamaktadır (Diiorio, Pluhar ve Belcher 2003). Çocukların bedenlerini ve cinsiyetlerini doğru anlamaları için yetişkinler tarafından doğru bir rehberliğe ve yönlendirilmeye gereksinimleri vardır (Kristiana, Jamaris ve Sumantri, 2006). Cinsellik fiziksel, sosyal, kültürel ve psikolojik boyutlara sahiptir; insan yaşamının bir parçasıdır, bu nedenle cinsel eğitim doğumla başlar. Ebeveynler, çocukların cinsellik alanında birinci öğretmenleridir. Ebeveynler, cinsel eğitimdeki rollerinin önemini bilmelerine rağmen, cinsellik hakkında iletişim kurmaya yeterince hazır değildirler (Ganji, Emamian, Maasoumi, Keramat, ve Khoei, 2017).

Dünya Sağlık Örgütü, cinsel eğitimin çocukların sosyal, duygusal ve fiziksel sağlık konularında bilinçli, tatmin edici, sağlıklı ve başkalarının haklarına saygı duyan bireyler olmalarını amaçladığını belirtmiştir. Güvenli bir öğrenme ortamında, sağlık hizmetlerine erişimin yanında verilen cinsel eğitim, gençlerin sağlığı ve refahı üzerinde olumlu ve yaşam boyu süren bir etkiye sahiptir (World Health Organization, 2006). ABD Cinsellik Bilgi ve Eğitim Konseyi, ebeveynlerin çocukları için birincil cinsellik eğitimcisi olması ve ebeveyn-çocuk arasında cinsellik iletişiminin yaşamın erken dönemlerinde başlayıp erken yetişkinliğe kadar devam eden, çift yönlü bir süreç olmasını önerir (Holmes ve Himle, 2014).

Çocuklar, anne ve babalarını taklit ederek cinsel kimliklerini kazanmaya başlarlar. Çocuklar zamanla merakları ve taklitlerini geliştirerek kız ve erkekler arasındaki farklılığın kaynağını, dünyaya nasıl geldiklerini sormaya başlarlar. Ailelerin, çocuklarının bu soruları karşısında çekingen ve geçiştiren tavırları, çocuğun bu türde sorular sormaması gerektiğini

söylemleri çocukta “utangaçlık ve ayıp” kavramını oluşturacaktır (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 1996). Olakunbi ve Akintomide (2010), ebeveynlerin yaşının ebeveyn-çocuk cinsel iletişimini önemli ölçüde etkilediğini ve genç ebeveynlerin iletişimde cinsel sorularla karşılaştıklarında yaşlı ebeveynlerden daha esnek bir yaklaşımda olduklarını bulmuşlardır.

Birçok toplumda, cinsellik hakkında konuşmak bir tabu olarak görülmektedir ve bu nedenle çocuklar, ebeveynlerine cinsellik ile ilgili konularda rehberlik etmeleri için serbestçe yaklaşamazlar. Yaklaştıklarında da tatmin edici yanıtlar alamazlar (Ganji ve diğ., 2017). Bu durum onların farklı kaynaklara yönelmesine ve yanlış bilgilere ulaşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, ebeveynler cinsellik eğitimiyle ilgili aydınlatılmalıdır ve ebeveynler çocuklarına aktarmaları gereken bilgiler konusunda beceri kazanmalıdır (Opara, Eke ve Akani, 2010). Bu becerilerin geliştirilmesinde en önemli yol sağlıklı iletişim yöntemlerini kullanmaktır. Ailelere çocuklarına cinsel eğitim verirken nelere dikkat etmeleri, hangi iletişim yollarını kullanmaları vb. konularla ilgili cinsel eğitim programları hazırlama gereksinimi artmaktadır. Türkiye’de cinsel eğitimde kullanılan iletişim dilini belirlemeye yönelik bir ölçme aracı bulunmamaktadır. Bu çalışmanın amacı anne babaların cinsel eğitimle ilgili konular söz konusu olduğunda kullandıkları iletişim dilini belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirme, bu ölçme aracının güvenilirliğini ve geçerliğini kontrol etme; ilgili değişkenlerle bu ölçme aracından elde edilen sonuçlar arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranacaktır.

1. Ebeveynler İçin Cinsel İletişim Dili Ölçeği güvenilir ve geçerli sonuçlar üretmekte mi?
2. Anne babaların cinsel eğitim sırasında kullandıkları iletişim dili arasında fark var mı?
3. Ebeveynlerin öğrenim düzeyine göre cinsel eğitimde kullandıkları iletişim dili farklılık göstermekte mi?

Gereç ve Yöntem

Bu çalışmada anne babaların çocuklarına cinsel eğitimle ilgili konularda kullandıkları iletişim dilini belirlemeye yönelik bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın çalışma grubu, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve çözümlenmesine ilişkin konularda bilgi verilmiştir.

Çalışma Grubu

Ebeveynler İçin Cinsel İletişim Dili Ölçeği'nin geçerliğini ve güvenilirliğini araştırmada üç farklı çalışma grubundan veri toplanmıştır. Çalışma grupları birbirinden bağımsızdır. Farklı örneklerde faktör analitik çözümün tekrar edilmesi sonuçların genellenebilirliğini artıracaktır (DeVellis, 2017). Çalışma gruplarına ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Birinci Çalışma Grubu

Araştırmada ilk uygulamanın yapıldığı gruptan elde edilen veriler örtük değişkenin (cinsel eğitimde kullanılan iletişim dili) nasıl bir yapı gösterdiğini ve bu özelliğe ilişkin davranış göstergelerinin ne olduğunu anlamaya yönelik olarak kullanılmıştır. Ön uygulamada üretilen maddeler denenmiş, hangi maddelerin ölçülen özelliklerle uyumlu olduğu ve hangilerinin uyumlu olmadığı incelenmiştir. Bu aşamada elde edilen istatistikler deneme formunun geliştirilmesine yönelik olarak kullanılmıştır. Birinci çalışma grubunu 50 anne ve 50 baba olmak üzere toplam 100 kişi oluşturmuştur. Araştırmaya katılan anne ve babalardan soruları okuduklarında ne anladıklarını açıklamaları istenmiştir. Böylece maddelerin hedef grupta ne anlama geldiğine ilişkin çıkarımlarda bulunulmuştur.

Birinci çalışma grubunun özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Birinci çalışma grubuna ilişkin özelliklerin sayı ve yüzde değerleri

Değişken	Anne		Baba		Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Yaş	20-29	12	24	21	42	33	33
	30-39	23	46	18	36	41	41
	40 ve üzeri	15	30	11	22	26	26
	Toplam	50	100	50	100	100	100
Öğrenim durumu	İlkokul mezunu	16	32	13	26	29	29
	Ortaokul mezunu	8	16	14	28	22	22
	Lise mezunu	13	26	17	34	30	30
	Yükseköğretim mezunu	13	26	6	12	19	19
	Toplam	50	100	50	100	100	100

Tablo 1 incelendiğinde, annelerin %46'sının 30-39 yaş aralığında olduğu, %32'sinin ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Babaların %41'inin 30-39 yaş aralığında olduğu, %30'unun lise mezunu olduğu görülmektedir.

İkinci Çalışma Grubu

Birinci çalışma grubundan elde edilen veriler çözümlenmiş, denemelik form yeniden gözden geçirilmiş ve ikinci bir çalışma grubuna uygulanmıştır. İlk çalışmadan sonra 31 maddelik deneme formu geliştirilmiş, uzman görüşlerine göre gözden geçirilmiş ve 213 anne

ve babaya uygulanmıştır. Uygulamadan sonra tüm maddelere aynı yanıtı veren, maddelerin büyük bir bölümünde işaretleme yapmayan ya da birbiriyle zıt anlamlar içeren maddelere aynı yanıtı veren ebeveynlere ait formlar temizlenmiş; 178 anne babaya ait veriler üzerinden analiz yapılmıştır. İkinci çalışma grubunun özellikleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Deneme formunun uygulandığı çalışma grubuna ilişkin özelliklerin sayı ve yüzde değerleri

Değişken	Anne		Baba		Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Yaş	20-29	9	8,5	2	2,8	11	6,2
	30-39	62	58,5	43	59,7	105	59,0
	40 ve üzeri	35	33,0	27	37,5	62	34,8
	Toplam	106	100	72	100	178	100
Öğrenim durumu	İlkokul mezunu	27	8,4	6	8,4	33	18,5
	Ortaokul mezunu	10	9,4	6	8,3	16	9,0
	Lise mezunu	30	28,3	21	29,2	51	28,7
	Yükseköğretim mezunu	39	36,8	39	54,2	78	43,8
	Toplam	106	100	72	100	178	100
Çocuk sayısı	Tek çocuk	16	15,1	11	15,3	27	15,2
	İki çocuk	51	48,1	40	55,6	91	51,1
	Üç ve daha fazla çocuk sahibi	39	36,8	21	29,1	60	33,7
	Toplam	106	100	72	100	178	100

Tablo 2 incelendiğinde, 106 anne (%58,6) ve 76 babadan (%40,4) verilerin toplandığı görülmektedir. Annelerin %58,5’inin 30-39 yaş aralığında olduğu, %36,8’inin yüksek öğretim mezunu olduğu, %48,1’inin iki çocuğa sahip olduğu görülmektedir. Babaların %59,7’sinin 30-39 yaş aralığında olduğu, %54,2’sinin yükseköğretim mezunu olduğu ve %55,6’sının iki çocuğa sahip olduğu görülmektedir.

Üçüncü Çalışma Grubu

Ölçülen yapının AFA ve DFA sonuçlarının genellenebilir olması için başka bir gruptan elde edilen verilerle kontrol edilmesi önerilmektedir (Erkuş, 2016). Bu amaçla 15 yaştan daha küçük en az bir çocuğu olan 193 ebeveyne 23 maddelik nihai form uygulanmıştır. Uygulamada çok sayıda maddenin işaretlenmediği formlar analiz dışında bırakılmış ve 186 formdan elde edilen verilerle DFA yapılmıştır. Bu örneklem grubundan elde edilen veriler yapının doğrulanıp doğrulanmadığını kontrol etmek amacıyla kullanılmıştır. Tablo 3’de bu çalışma grubuna ait veriler sunulmuştur.

Tablo 3. Nihai formun uygulandığı çalışma grubuna ilişkin özelliklerin sayısı ve yüzde değerleri

Değişken	Anne		Baba		Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Yaş	20-29	34	34,34	28	32,18	62	33,33
	30-39	43	43,43	32	36,78	75	40,32
	40 ve üzeri	22	22,22	27	31,03	49	26,34
	Toplam	99	100,00	87	100,00	186	100,00
Öğrenim durumu	İlkokul mezunu	26	26,26	16	18,39	42	22,58
	Ortaokul mezunu	18	18,18	22	25,29	40	21,51
	Lise mezunu	45	45,45	36	41,38	81	43,55
	Yükseköğretim mezunu	10	10,10	13	14,94	23	12,37
	Toplam	99	100,00	87	100,00	186	100,00

Tablo 3 incelendiğinde, 99 anne (%53,2) ve 87 babadan (%46,8) verilerin toplandığı görülmektedir. Annelerin %40,3'ünün 30-39 yaş aralığında olduğu, %43,5'inin lise mezunu olduğu görülmektedir. Babaların %59,7'sinin 30-39 yaş aralığında olduğu, %54,2'sinin yükseköğretim mezunu olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırma konuyla ilgili geniş bir alan yazın taramasıyla başladı. Veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde davranışsal göstergelerin bulunması, ölçme tekniğine karar verilmesi, madde yazımı, maddelerin uzman görüşüne göre değerlendirilmesi, verilerin çözümlenmesinin ardından ölçme aracının yapısına ilişkin görüşlerin sunulması vb. konularda daha etkili olabileceği nedeniyle panel yöntemi seçildi. Taslak form araştırmacıların bir arada bulunduğu bir toplantıda yazıldı. Ardından çocuk gelişimi alanındaki üç uzmandan görüş alındı. Taslak form küçük bir grupta denenerek elde edilen sonuçlar faktör analitik tekniklerle incelendi. Faktör analitik tekniklere dayalı olarak sorun olan maddeler anlatım ve içerik bakımından yeniden gözden geçirildi, çalışma grubundan seçilen ebeveynlere maddeleri okuduklarında maddelerden ne anladıklarını anlatmaları istendi, ebeveyn yanıtları incelendi ve gerekli görülen değişiklikler yapıldı. Oluşturulan denemelik form psikoloji alanından iki, çocuk gelişimi alanından iki, ölçme ve değerlendirme alanından bir uzman tarafından açıklık, anlaşılabilirlik, ölçülen özelliğe uygunluk, vb. bakımlardan değerlendirildi. Uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda maddeler gözden geçirildi ve denemelik forma ikinci uygulamadan önceki son şekli verildi. İkinci uygulamadan elde edilen veriler üzerinde faktör analitik tekniklerle kuramsal yapının açığa çıkarılması amaçlandı. Bu analizlerden elde edilen sonuçlara dayalı olarak 31 maddelik denemelik formdan sekiz madde çıkarıldı ve 23 maddelik nihai form oluşturuldu. Dört boyutlu olarak tanımlanan 23 maddelik denemelik form üçüncü bir grupta denenerek sonuçlar kontrol edildi.

Verilerin Toplanması

Veri toplama araçlarının denemelik formlarının hazırlanmasının ardından etik kurul onayı alındı. Veriler Şubat-Mayıs 2019 tarihlerinde, 15 yaşından daha küçük en az bir çocuğu olan araştırmaya katılmaya gönüllü anne ve babalardan toplandı. Veri toplamadan önce çalışma grubunun belirlenmesinde ölçülen özellikle ilgili maksimum varyansa ulaşılması hedeflenir (Erkuş, 2016). Bu nedenle veri toplanırken aynı aileden yalnız bir ebeveyne form doldurtulmuştur. Aynı anda hem anne hem baba uygulama formlarını doldurmamıştır. Böylece örneklem grubunda farklı özelliklere sahip olan ebeveynlere ulaşılabilceği ve bu durumun varyansı büyüteceği düşünülmüştür. Ayrıca veri toplarken farklı öğrenim düzeylerinde ve farklı yaşlarda olan bireylerden veri toplanması amaçlanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesinde ilk olarak anne babalar tarafından doldurulan formlar incelenerek tüm maddelere aynı yanıtın verildiği formlar ile maddelerin büyük bir bölümü boş bırakılan formlar analiz dışında bırakıldı. Araştırmada faktör analitik teknikler kullanıldı. Faktör analizi, çok sayıda değişkenden oluşan bir veri setinde, değişkenlerin bir araya gelerek bir grupta toplanıp toplanmadığını, bu değişkenlerin birbirleriyle ilişkili olup olmadığını inceleyen bir yöntemdir (Sümbüloğlu ve Akdağ, 2009).

Verilerin normal dağılıp dağılmadığı betimleyici istatistikler kullanılarak incelendi. Verilerin temel bileşenler analizine uygun olup olmadığını belirlemede Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ile Barlet'in Sphericity testi kullanıldı. Ölçülen özelliğin nasıl bir yapı sergilediğini araştırmada Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanıldı. Açıklayıcı Faktör Analizinin uygulanmasında 200 kişinin uygun olabileceği alanyazında belirtilmektedir (Comrey ve Lee, 1992). Bu görüşlere dayalı olarak örneklem büyüklüğünün yeterli olduğuna karar verildi. Temel bileşenler analizi kullanılarak gerçekleştirilen Açıklayıcı Faktör Analizinde "Varimax" dik döndürme tekniği kullanıldı.

AFA'dan elde edilen sonuçlara dayalı olarak yapının dört boyutlu çok bileşenli bir özellik taşıdığına karar verildi. Hem aynı veriler üzerinde hem de yeniden başka bir gruptan elde edilen veriler üzerinde Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulandı.

Yapının DFA ile kontrol edilmesinin ardından maddelerin alt ve üst grupta farklılık gösterip göstermediği t-Testi ile incelendi. t-Testi, iki gruptan elde edilen değerlerin birbirinden istatistiksel olarak farklı olup olmadığını incelemeye kullanılan bir istatistiktir (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2010).

Yapıyı en iyi temsil eden maddeler ve alt boyutların faktör analitik tekniklerle incelenmesinin ardından nihai form oluşturulmuş ve nihai formdan elde edilen veriler üzerinde ölçme aracının güvenilirlik (Cronbach α iç tutarlılık) katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach α iç tutarlılık katsayısı, maddelerin birbirleriyle korelasyonunun bir ölçüsüdür (Büyüköztürk, 2011).

Anne ve babaların Cinsel İletişim Dili Ölçeği'nden aldıkları puanların istatistiksel olarak farklı olup olmadığı alt gruplarda dağılımın normal olmaması nedeniyle Mann Whitney U Testi ile incelenmiştir. Mann Whitney U Testi birbirinden bağımsız iki grubun puanları arasında fark olup olmadığını incelemeye kullanılan parametrik olmayan bir istatistiktir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010).

Ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre Cinsel İletişim Dili Ölçeği'nden aldıkları puanların istatistiksel olarak farklı olup olmadığı alt gruplarda dağılımın normal olmaması nedeniyle Kruskal Wallis Varyans Analizi kullanılarak test edilmiştir. Kruskal Wallis Varyans Analizi birbirinden bağımsız ikiden fazla grubun puanları arasında fark olup olmadığını incelemeye kullanılan parametrik olmayan istatistiktir (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2010).

Bulgular

Araştırmaya 31 maddelik denemelik formun ön güvenilirliğinin belirlenmesiyle başlanmıştır. 31 maddelik denemelik formun iç tutarlılık katsayısı .71 olarak hesaplanmış ve sonuçların güvenilir olduğuna karar verilmiştir. Bu değer ölçme aracının nihai formunun güvenilirliğinden daha çok araştırmada toplanan verilerin ön güvenilirliğine ilişkin bilgi sağlamaktadır.

Veriler üzerinde faktör analitik teknikler kullanılmadan önce verilerin faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett'in Sphericity değerleriyle incelenmiştir. KMO değeri 0,71 olarak hesaplanmıştır ve Barlett'in Sphericity testinden elde edilen sonuç istatistiksel olarak manidardır ($\chi^2= 1927; 465, p<.001$). Bu sonuçlar verilerin faktör analitik çözümler için uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2011).

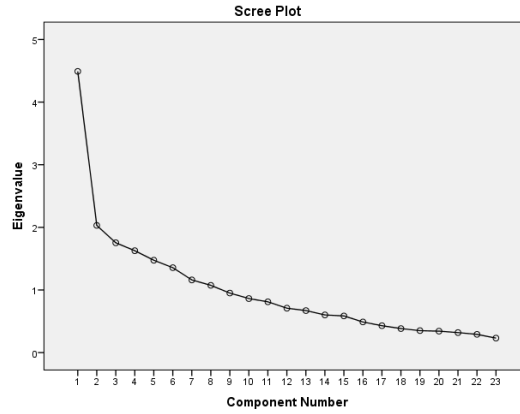
Faktör analizinde maddelerin çıkartma değerleri incelenmiştir. Maddelerin çıkartma değerleri 0,18 ile 0,66 arasında değişmektedir. Maddelerin çıkartma değerlerinin 0,10'dan küçük olması durumunda maddede önemli sorunlar olabileceği düşünülür (Büyüköztürk, 2011). Maddelerin çıkartma değerlerinin 0,10'dan küçük olmaması nedeniyle maddelerde önemli bir sorun olmadığına karar verilmiştir. Faktör yapısına karar vermeden önce faktör sayısı 3, 4, 5 ve 6 olarak seçilerek faktör analizi tekrarlanmıştır. Bu yolla yapıyı en iyi temsil eden faktör sayısının

belirlenmesi amaçlanmıştır (Erkuş, 2016). Tüm analizlerde binişik madde olup olmadığı ve bu maddelerin benzer bir yapıda olup olmadığı incelenmiştir. Bu çalışmalar sonucunda yapının dört faktörlü çok bileşenli bir nitelik taşıdığına karar verilmiş ve analiz dört faktörlü olarak tekrarlanmıştır. Faktör analizi sonucunda sekiz maddenin birden fazla faktörde yüksek değer vermesi nedeniyle bu maddeler sırasıyla ölçme aracından çıkarılarak analiz tekrarlanmış ve sonuçlar her analizden sonra yeniden değerlendirilmiştir. Çıkarılan maddeler incelenmiş ve bu maddelerin cinsel eğitimde kullanılan iletişim dilini ölçmede göz ardı edilebileceği düşünülmüştür. Ölçme aracından AFA ve DFA ile yapıyı temsil eden en iyi maddelerin ne olduğu belirlenirken çıkarılması uygun görülen maddeler aşağıda verilmiştir.

- Uygun bir ortam seçerim.
- Savunucu-utandırıcı bir yaklaşımla konuşmam.
- Doğal ses tonumla konuşurum.
- Çocuğumu konuyu açtığı için azarlarım.
- Konuşmaya “nereden bulursun böyle soruları” gibi sözlerle başlarım.
- Ben giyinirken ya da soyunurken odaya girdiğine onu azarlamam.
- Soru sormadığında ya da konuşmadığında konuyu açmak için fırsat yaratırım.
- Yanıtını bilmediğim konularda bunu mutlaka öğreneceğimi ve en kısa sürede ona açıklayacağımı belirtirim.

Analiz dışında bırakılan maddeler incelendiğinde her ne kadar iletişimle ilgili olsa da yalnızca cinsel eğitime yönelik olmadığı, Türkiye’de ebeveynlerin çocuklarıyla iletişiminde herhangi bir konuda da benzer davranabileceği (Balcı ve Yılmaz, 2000; Güngör Baran, 2004); bu nedenle bu maddelerin atılmasının yapı geçerliğini bozmayacağı düşünülmüştür.

Kalan 23 maddeyle açıklayıcı faktör analizi yapılmış ve birikinti grafiği Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. 23 maddelik denemelik formun birikinti grafiği

Şekil 1 incelendiğinde ilk dört faktörden sonra eğrinin yatay bir eksende devam ettiği görülmektedir. Dördüncü ve sonraki faktörlerin varyansa katkılarının benzer olması, maddelerin ölçtükları özellikler, maddelerin kümelene biçimleri ve madde faktör yük değerleri maddelerin dört faktörlü bir yapıyı temsil ettiğini göstermektedir.

Tablo 4'te faktörlere ait öz değerler ile açıkladıkları varyanslar ve açıklanan toplam varyans verilmiştir.

Tablo 4. AFA sonuçlarına ilişkin öz değerler ve açıklanan varyans

Faktör 1	Öz değeri	4,491
	Açıkladığı varyans	19,525
	Açıklanan toplam varyans	19,525
Faktör 2	Öz değeri	2,031
	Açıkladığı varyans	8,831
	Açıklanan toplam varyans	28,356
Faktör 3	Öz değeri	1,754
	Açıkladığı varyans	7,624
	Açıklanan toplam varyans	35,981
Faktör 4	Öz değeri	1,627
	Açıkladığı varyans	7,074
	Açıklanan toplam varyans	43,055

Tablo 4'te AFA sonuçlarına göre faktörlerin öz değerleri, açıkladıkları varyans ve açıklanan toplam varyans verilmiştir. Birinci faktörün öz değeri 4,491 ve varyansa sağladığı katkı %19,525'tir. İkinci faktörün öz değeri 2,031 ve varyansa katkısı %8,831'tir. Üçüncü faktörün öz değeri 1,754 ve varyansa sağladığı katkı %7,624'tür. Dördüncü faktörün öz değeri 1,627 ve varyansa katkısı %7,074'tür. Dört faktörün varyansa sağladığı toplam katkı %43,055'tir. Çok faktörlü desenlerde açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli

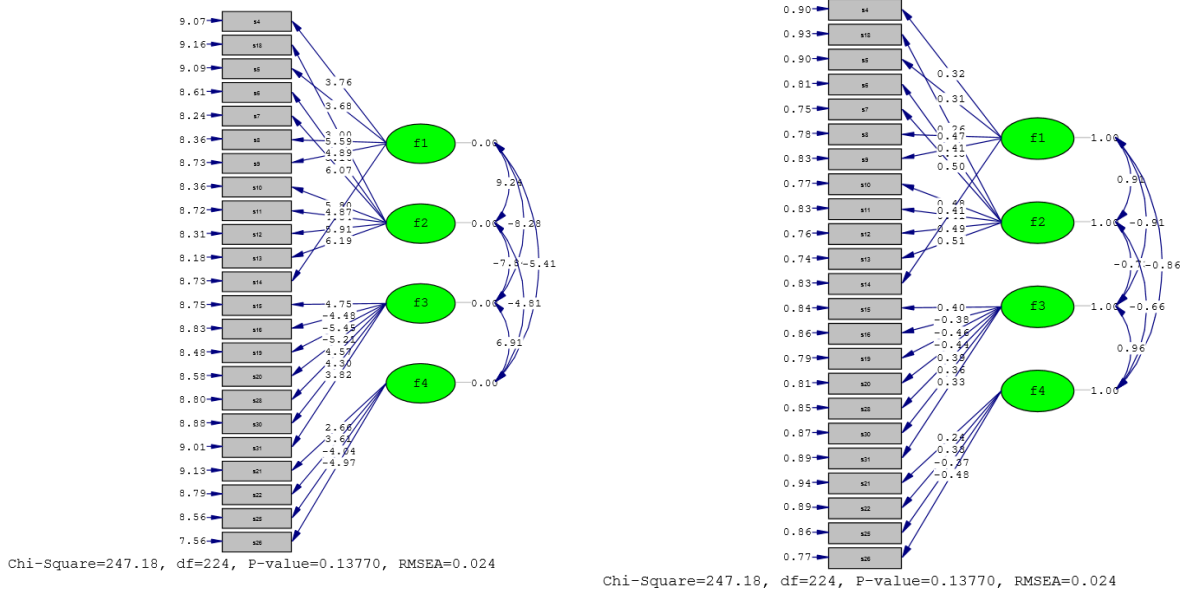
kabul edilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Bu ölçüt dikkate alındığında dört faktörün açıkladığı varyans oranının yeterli olduğu söylenebilir.

Elde edilen faktör yük değerleri Tablo 4’te verilmiştir. Analiz sırasında faktör yük değeri 0,30’dan düşük olan maddelerin gösterilmemesi tercih edildiğinden Tablo 5’te yalnızca 0,30’dan büyük faktör yük değerleri verilmiştir.

Tablo 5. Döndürme sonrası faktör yük değerleri

Madde	Faktör			
	1	2	3	4
Yaşına uygun bir şekilde açıklarım.	0,672			
Bedenine başkalarının sınırsız dokunamayacağını yaşına uygun bir dille anlatırım.	0,650			
Yaşına uygun terimleri anlayabileceği bir şekilde kullanırım.	0,633			
Bedeninin ona özel olduğunu çekinmeden anlatırım.	0,554			
Konuşmaya olumlu cümlelerle başlarım (örneğin, seninle bunu konuşabiliriz).	0,535			
Yakın aile fertleri dışındaki başka kişilerle çok yakınlaşmaması gerektiğini anlatırım.	0,533			
İyi ve kötü dokunuş arasındaki farkı örneklerle anlayabileceği bir biçimde anlatırım.	0,527			
Her zamanki yüz ifademle konuşurum.		0,739		
Her zamanki konuşma hızımla açıklarım.		0,735		
Diğer durumlarda davrandığımdan farklı davranmam.		0,729		
Her zamanki rahatlığımla konuşurum.		0,614		
Anlaşılır ve yaşına uygun bir dille konuşurum.		0,404		
Kaygılı görünmemeye çalışırım.			0,624	
Başka bir işle ilgilenmem.			0,612	
Heyecanımı kontrol etmeye çalışırım.			0,557	
Gereğinden fazla el kol hareketi yaparak vurgu yapmam.			0,541	
Göz kontağı kurarak konuşurum.			0,476	
Kaçamak yanıtlar vermem.			0,468	-0,353
Konu hakkında bilgim yoksa, araştırıp en kısa sürede açıklarım.			0,356	
Heyecanlı görünürüm.				0,635
Paniklediğim için cevaplayamam.				0,632
Yanıtını bilmediğim durumlarda konuyu değiştiririm.				0,584
Cevabımı bilsem de konuyu değiştiririm.				0,550

Açımlayıcı faktör analizinden sonra dört faktörlü çok bileşenli olduğuna karar verilen yapı hem aynı verilerde hem de 23 maddelik formun yeniden uygulanmasından elde edilen verilerde Doğrulamalı Faktör Analizi uygulanarak test edilmiştir. Şekil 2’de DFA sonuçlarından elde edilen kestirimleri ve t değerlerini içeren path diyagramları verilmiştir.

Şekil 2. Ebeveynler İçin Cinsel İletişim Ölçeği'nin DFA analizi sonucunda elde edilen t değerlerini ve standardize sonuçları gösteren path diyagramı

Şekil 2 incelendiğinde, t değerlerinin tüm maddeler manidar olduğu, hata varyanslarının düşük olduğu görülmektedir. DFA'da t değerleri 1,96'yı aşarsa .05 düzeyinde, 2,56'yı aşarsa .01 düzeyinde manidardır. t değerlerinin manidar olması ve maddelerin hata varyanslarının düşük olması yapının doğrulandığına ilişkin kanıtlar sunmaktadır. Ayrıca Şekil 2'de p değerinin manidar olmadığı da görülmektedir. p değerinin manidar olmaması yine yapının DFA'da doğrulandığına ilişkin kanıtlar sunar (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Ancak tüm bu değerlerin yanı sıra uyum indislerinin de incelenmesi gerekmektedir.

İkinci ve üçüncü çalışma grubundan elde edilen verilerin DFA sonuçlarından elde edilen uyum iyiliği indisleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. DFA sonucunda elde edilen uyum iyiliği indisleri

Ölçütler		İkinci Çalışma Grubu	Üçüncü Çalışma Grubu
χ^2	---	247,18	446,94
sd	---	224	226
χ^2/sd	≤ 3 ise mükemmel uyum (Kline, 2005)	1,13	1,97
RMSEA	$\leq 0,07$ ise iyi uyum (Steiger, 2007)	0,02	0,06
SRMR	$\leq 0,08$ ise iyi uyum (Brown, 2006)	0,06	0,07
NNFI	$\geq 0,95$ ise mükemmel uyum (Sümer, 2000)	1,00	0,85
CFI	$\geq 0,90$ ise iyi uyum (Tabachnick ve Fidell, 2001)	1,00	0,89

Tablo 6 incelendiğinde, elde edilen verilerin uyum iyiliği indislerinin iyi uyum verdiği görülmektedir. Bu bulgular cinsel eğitimde kullanılan iletişim diliyle ilgili olan kuramsal yapının faktör analitik tekniklerle doğrulandığını göstermektedir.

DFA sonucunda 23 maddelik dört faktörlü yapının iç tutarlılık katsayıları incelenmiş ve sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Ebeveynler İçin Cinsel İletişim Ölçeği alt boyutlarına ve toplamına ilişkin iç tutarlılık katsayıları

Ölçek/Alt Boyut	İkinci uygulama	Üçüncü uygulama
İçerik	0,70	0,73
Beden dili	0,72	0,71
Süreci yönetme	0,71	0,70
Kaygı	0,70	0,70
Toplam puan	0,78	0,80

İkinci uygulamada elde edilen güvenilirlik katsayıları 0,70 ile 0,73 arasında değişmiştir. Üçüncü uygulamadan elde edilen güvenilirlik katsayıları 0,70 ile 0,80 arasında değişmiştir. Elde edilen sonuçlar ölçme aracının güvenilir veriler üretebildiğini göstermektedir.

Faktörler arasındaki ilişkiler Spearman’ın Sıralar Arası Farkı Korelasyonu ile incelenmiş ve sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Faktörler arası ilişkiler

		İçerik	Beden dili	Süreci Yönetme	Kaygı
İçerik	r	1,00	.337*	.452*	-.241*
	p	-	.000	.000	.001
	N	178	178	178	178
Beden dili	r	.337*	1,00	.443*	-.252*
	p	.000	-	.000	.001
	N	178	178	178	178
Süreci Yönetme	r	.452*	.443*	1,00	-.308*
	p	.000	.000	-	.000
	N	178	178	178	178
Kaygı	r	-.241*	-.252*	-.308*	1,00
	p	.001	.001	.000	-
	N	178	178	178	178

*p<.01

Tablo 8 incelendiğinde, tüm faktörlerin birbirleriyle orta düzeyde ilişkili olduğu ve .01 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Faktörler arasındaki ilişkilerin manidar olması alt boyutların benzer bir yapıyı ölçtüğünü göstermektedir.

Madde toplam korelasyonları bir ölçme aracında maddelerin iç tutarlılığa olan katkısını gösterir. Bu nedenle elde edilen veriler üzerinde madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Maddelere ait betimsel analizler ve madde toplam korelasyonları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 9. Maddelere ait sayı, ortalama ve standart sapma değerleri ile madde toplam korelasyonlarına ilişkin değerler

Faktör	Madde	Sayı	\bar{X}	Standart sapma	Düzeltilmiş Madde toplam korelasyonu
İçerik	M1	213	3,76	0,521	0,773
	M2	213	3,84	0,399	0,776
	M3	213	3,74	0,567	0,779
	M4	213	3,75	0,543	0,776
	M5	213	3,72	0,608	0,767
	M6	213	3,82	0,534	0,781
	M7	213	3,58	0,634	0,780
Beden dili	M8	213	3,50	0,648	0,769
	M9	213	3,15	0,924	0,783
	M10	213	3,45	0,735	0,767
	M11	213	3,50	0,656	0,770
	M12	213	3,81	0,506	0,779
Süreci Yönetme	M13	213	3,49	0,755	0,773
	M14	213	3,67	0,666	0,771
	M15	213	3,32	0,871	0,780
	M16	213	3,43	0,753	0,774
	M17	213	3,70	0,600	0,771
	M18	213	3,53	0,736	0,770
	M19	213	3,56	0,783	0,781
Kaygı	M20	213	3,16	0,949	0,774
	M21	213	3,14	1,040	0,779
	M22	213	2,58	1,080	0,786
	M23	213	3,09	1,030	0,773

Tablo 9 incelendiğinde ölçekte yer alan tüm maddelerin madde-toplam puan korelasyonlarının 0,76 ile 0,78 arasında değiştiği görülmektedir. Bu sonuçlar ölçekte yer alan maddelerin ölçülen özelliği temsil edebilmeleri bakımından yeterli olduğunu ve tüm maddelerin aynı özelliği ölçebildiğini düşündürmektedir. Deneme uygulamalarında toplam puanı yüksek olan %27’lik grup ile toplam puanı düşük olan %27’lik grubun madde, faktör ve toplam puanları arasındaki farklar maddelerin ve ölçme aracının ayırıcılığına ilişkin kanıtlar sunar (Büyüköztürk, 2011).

Ebeveynler İçin Cinsel İletişim Ölçeğinin tümünden yüksek puan alan %27’lik grup ile düşük puan alan %27’lik grubun madde, faktör ve test puanları arasındaki farklar *t*-Testi ile incelenmiştir. Tablo 10’da ilgili bulgular verilmiştir.

Tablo 10. Alt (%27) ve üst (%27) grubun puanlarının madde, faktör ve toplam puanlara göre *t*-Testi sonuçları

Madde	Grup	\bar{X}	S_x	<i>t</i>	<i>p</i>	Madde/ Faktör	Grup	\bar{X}	S_x	<i>t</i>	<i>p</i>
M1	Alt	3,41	0,76	5,5	.000	M15	Alt	2,91	0,87	5,4	.000
	Üst	3,98	0,13				Üst	3,71	0,69		
M2	Alt	3,6	0,55	5,6	.000	M16	Alt	3,09	0,83	7,3	.000
	Üst	4,0	0,00				Üst	3,93	0,25		
M3	Alt	3,47	0,75	5,1	.000	M17	Alt	3,20	0,76	7,7	.000
	Üst	3,98	0,13				Üst	3,98	0,13		
M4	Alt	3,41	0,69	6,1	.000	M18	Alt	3,05	0,81	8,9	.000
	Üst	3,98	0,13				Üst	4,00	0,00		
M5	Alt	3,14	0,86	7,3	.000	M19	Alt	3,22	0,78	5,9	.000
	Üst	3,98	0,13				Üst	3,91	0,42		
M6	Alt	3,61	0,71	3,9	.000	M20	Alt	2,64	0,94	7,7	.000
	Üst	3,98	0,13				Üst	3,76	0,59		
M7	Alt	3,25	0,70	5,5	.000	M21	Alt	2,72	1,01	6,8	.000
	Üst	3,83	0,36				Üst	3,79	0,63		
M8	Alt	3,06	0,73	7,7	.000	M22	Alt	2,27	0,94	5,1	.000
	Üst	3,88	0,32				Üst	3,20	1,01		
M9	Alt	2,78	0,85	5,4	.000	M23	Alt	2,54	0,97	8,0	.000
	Üst	3,57	0,72				Üst	3,74	0,60		
M10	Alt	2,94	0,85	7,5	.000	İçerik	Alt	23,9	2,64	10,9	.000
	Üst	3,89	0,44				Üst	27,7	0,50		
M11	Alt	3,06	0,76	7,3	.000	Beden Dili	Alt	15,5	2,4	10,1	.000
	Üst	3,86	0,34				Üst	19,2	19,2		
M12	Alt	3,66	0,54	4,4	.000	Süreci yönetme	Alt	21,7	2,80	14,2	.000
	Üst	3,98	0,13				Üst	27,3	1,09		
M13	Alt	3,04	0,78	6,1	.000	Kaygı	Alt	10,1	2,75	10,6	.000
	Üst	3,81	0,54				Üst	14,5	1,48		
M14	Alt	3,24	0,87	6,5	.000	Toplam	Alt	71,3	4,06	28,6	.000
	Üst	4,00	0,00				Üst	88,8	2,29		

\bar{X} : Aritmetik ortalama, S_x : Standart sapma

Maddelere, faktörlere ve toplam puana ait *t*-değerleri incelendiğinde tüm analizlerde tüm maddelerin alt ve üst grupta manidar düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p < .01$). Alt ve üst grubun puanları arasındaki farkların manidar düzeyde değişmesi maddelerin ve faktörlerin ayrıncılığına ilişkin bilgi verir (Baykul, 2015). Buna göre maddelerin, faktörlerin ve ölçme aracının tamamının ölçülen özelliğe sahip olanla olmayanı ayırmada yeterli olduğu söylenebilir.

Araştırmada yukarıda verilen bulguların yanı sıra anne babaların cinsiyetlerine göre (Tablo 11) göre ya da ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre (Tablo 12) cinsel eğitime yönelik iletişim dilinde farklı puanlar alıp almadıkları incelenmiştir.

Tablo 11. Anne babaların cinsel eğitimle ilgili konularda kullandıkları cinsel iletişimleri arasındaki farka ilişkin U-Testi sonuçları

Değişken	Grup	N	\bar{X}	S _x	Sıra ortalaması	U	p
İçerik	Anne	106	26,37	2,26	90,59	3,700	.717
	Baba	72	26,38	2,18	87,90		
Beden dili	Anne	106	17,45	2,51	89,35	3,832	.962
	Baba	72	17,50	2,33	89,72		
Süreci yönetme	Anne	106	24,98	2,73	88,89	4,177	.277
	Baba	72	25,38	2,61	94,54		
Kaygı	Anne	106	8,01	2,65	94,80	3,254	.093
	Baba	72	7,33	2,67	81,70		

Tablo 11 incelendiğinde, anne babaların cinsel eğitimle ilgili konularda kullandıkları iletişim dilinden aldıkları puan ortalamaları arasında manidar bir fark olmadığı, sonuçların istatistiksel olarak benzer olduğu görülmektedir.

Tablo 12. Ebeveynlerin öğrenim durumuna göre cinsel iletişimleri arasındaki farka ilişkin Kruskal Wallis Varyans Analizi sonuçları

Değişken	Grup	N	\bar{X}	S _x	sd	χ^2	p	Fark grupları
İçerik	İlk ve orta okul	49	26,0	2,4	2	1,229	.541	---
	Lise	51	26,4	2,1				
	Yüksek öğretim	78	26,5	2,1				
Beden dili	İlk ve orta okul	49	17,2	2,6	2	3,771	.152	---
	Lise	51	17,1	2,1				
	Yüksek öğretim	78	17,7	2,4				
Süreci Yönetme	İlk ve orta okul	49	24,3	2,8	2	18,820	.000*	Yükseköğretim- ile ilk ve ortaokul
	Lise	51	24,4	2,6				
	Yüksek öğretim	78	26,1	2,3				
Kaygı	İlk ve orta okul	49	8,7	2,7	2	9,258	.010*	Yüksek öğretim ile ilk ve ortaokul
	Lise	51	7,6	2,6				
	Yüksek öğretim	78	7,1	2,4				

p<.05

Tablo 12'deki sonuçlar incelendiğinde İçerik ve Beden Dili faktör puanlarında öğrenim düzeyine göre manidar düzeyde bir fark ortaya çıkmamıştır (p>.05). Süreci Yönetme ve Kaygı faktörlerinde öğrenim düzeyine göre manidar düzeyde bir fark olduğu görülmektedir (p<.05).

Süreci Yönetme ve Kaygı faktörlerinde hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla gruplar arasında ikili karşılaştırma yoluyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Bu analizler sonucunda, Süreci Yönetme faktöründe yükseköğretim mezunlarının puanları, diğer öğrenim düzeyleri arasında manidar düzeyde bir fark olduğu belirlenmiştir. Süreci Yönetme faktöründeki ortalama puanlar incelendiğinde yükseköğretim mezunlarının puan ortalamalarının (\bar{X} =26,1), ilk ve ortaokul mezunlarının puan ortalamalarından (\bar{X} =24,3) ve lise mezunlarının puan ortalamalarından (\bar{X} =24,4) yüksek olduğu görülmektedir.

Kaygı faktöründe ise ilk ve orta okul mezunlarının puanları, lise ve yükseköğretim mezunlarının puanlarından manidar düzeyde farklılaşmıştır. Bu faktördeki ortalama puanlar karşılaştırıldığında, ilk ve ortaokul mezunlarının puan ortalamalarının ($\bar{X}=8,7$) lise mezunları puan ortalamalarından ($\bar{X}=7,6$) ve yükseköğretim mezunlarının puan ortalamalarından ($\bar{X}=7,1$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum öğrenim düzeyi arttıkça cinsel eğitimde kaygılı görünme durumunun arttığını göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Cinsel eğitim, birçok toplumda hala tabu olarak kabul edilmektedir. Birçok ülkede çocuklara cinsel eğitim verilmediği, çünkü yetişkinlerin çocukların masumiyetini korumak ve "ahlaki panik" ten kaçınmak için bu konudan kaçındıkları düşünülmektedir. Cinsel eğitime yönelik olumsuz tutumların kültürün bir parçası olması, ülkelerdeki uygulamaları da etkilediğinden, bu konuda yetişkinler ve çocuklar arasındaki etkileşimin zorlaşmasına neden olmaktadır (Oktavianingsih ve Ayriza, 2018).

Ebeveynler, çocuklarının cinsel gelişimlerini desteklemeye istekli olmalarına rağmen genellikle bilgi, motivasyon ve onları en iyi sonuçları elde etmelerine yardımcı olabilecek stratejilere ihtiyaç duymaktadır (Pop ve Rusu, 2015). İran'da yapılan bir araştırmada, ebeveynlerin çoğunluğunun cinsellikle ilgili konularda iyi eğitilmedikleri ve okulda cinsel sağlık eğitiminin olmadığı; bu nedenle ebeveynlerin çocuklarla cinsel gelişimi konusunda sohbet etmelerinin çok zor ve korkutucu olarak görüldüğü vurgulanmıştır (Ganji, ve diğ., 2017). Opara, Eke ve Akani (2010) yaptıkları araştırma sonucunda, ebeveynlerin % 65,2'sinin cinsel konuları çocuklarıyla tartıştıklarını saptamışlardır. Sezgin ve Akyüz (2018), çocukların cinsel eğitimine yönelik ebeveynlerin bakış açılarını inceledikleri araştırma sonucunda, ebeveynlerin %83'ünün "uygun bir şekilde açıklama yaparım", %6'sının "kızarıyorum, bir daha bu konu hakkında konuşmamasını söylerim", %11'inin "cevap vermem konuyu geçiştirmeye çalışırım" şeklinde cevap verdiği görülmüştür. İşler ve Gürşimşek (2018), yaptıkları çalışmada ebeveynlerin cinsel konularda çocuklarıyla konuşma yapmadıklarına dikkat çekmektedir. Çocuklarıyla cinsel konularda konuşma yaptığını belirten ebeveynlerin ise, daha çok cinsiyetler arasındaki bedensel farklılıklar konusunu konuştukları, hamilelik ve doğum, cinsel istismar konularının belirli ölçüde bunu izlediği belirtilmiştir. Ebeveynlerden bazıları çocuklarıyla cinsel konularda konuşurken kendilerini huzursuz ve yetersiz hissettiklerine yönelik vurgu yapmışlardır. Ebeveynlerin cinsel eğitimle ilgili çocuklarının yaş ve gelişim özelliklerini

dikkate alarak nasıl bir konuşma yapacaklarını bilmedikleri, endişe duydukları belirtilmiştir. Ebeveynlerin cinsel eğitimle ilgili konularda yaşadıkları endişe çocuklarıyla iletişimlerini etkilemektedir. Ebeveynlerin cinsel eğitim almaları çocuklarıyla cinsel iletişimlerini arttırmada etkili olabilir.

Bu araştırmada anne ve babalar arasında cinsel eğitimle ilgili konularda kullandıkları iletişim dili bakımından fark çıkmamıştır. Tuğut ve Gölbaşı (2019), okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin cinsel eğitim tutumlarının belirlenmesiyle ilgili yaptıkları araştırma sonucunda, anne ve babaların çocuk cinsel eğitimine yönelik tutumlarının genellikle benzer olduğunu bulmuşlardır. Bu bulgu araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Bu araştırmanın tersine İşler ve Gürşimşek, (2018), cinsellikle ilgili konularda annelerin %51'inin, babaların %29'unun çocuklarıyla konuştuklarını belirtmektedir.

Bu araştırmada, öğrenim düzeyi arttıkça cinsel eğitimde kullanılan iletişim dili bakımından kaygının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Opara, Eke and Akani (2010), annelerin çocuklarına yönelik cinsel eğitim algısını inceledikleri araştırma sonucunda, yükseköğretim mezunu kadınların yaklaşık % 68'i cinsel eğitim hakkında iyi bilgiye sahip olduğunu belirtmişler ve öğrenim düzeyinin düştükçe bu oranın azaldığını vurgulamışlardır. Eğitim düzeyi arttıkça ailelerin cinsel eğitim konusunda bilgi düzeyleri de artmasına ve bunun bir sonucu olarak cinsel eğitim konusunda daha çok kaygı duymalarına neden olmuş olabilir.

Bu araştırmada Ebeveynler İçin Cinsel İletişim Ölçeği hazırlanarak geçerliğine ve güvenilirliğine ilişkin kanıtlar sunulmuştur. Ölçme aracı üç farklı örneklem grupta denenerek nihai form oluşturulmuştur. Nihai form, dört boyutlu 23 maddeden oluşmaktadır. Aşağıda ölçeğin nihai formuna ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 13. Ebeveynler İçin Cinsel İletişim Ölçeğinin faktörleri ve bu faktörlere ilişkin açıklamalar

Alt Boyut	Maddeler	Puan aralığı	Açıklama
İçerik	1-7. maddeler	1-28	Ters puanlanan madde bulunmamaktadır.
Beden Dili	8.- 12. maddeler	1-20	Ters puanlanan madde bulunmamaktadır.
Süreci Yönetme	13- 19. maddeler	1-28	Ters puanlanan madde bulunmamaktadır.
Kaygı	20 – 23. maddeler	1-16	Tüm maddeler ters puanlanmaktadır.

Dört faktörlü 23 maddelik nihai formdan elde edilen her alt boyutundan elde edilen yüksek puanlar o özelliğe ilişkin iletişim dilinin uygun olduğunu göstermektedir.

Cinsel eğitimde kullanılan iletişim dili tüm toplumlarda tabulardan sıyrılarak sağlıklı yeni nesiller yetiştirmek açısından önemlidir. Ailelerin özellikle cinsel eğitim sırasında doğru bir dil kullanması çocukların sağlıklı bir kişilik yapısı geliştirmelerinde temel oluşturacaktır.

Bu nedenle bu çalışmada geliştirilen ölçme aracı; cinsel eğitim sırasında içerik, beden dili, kaygı ve süreci yönetme açılarından ailelerin beklendiği biçimde bir iletişim dili kullanıp kullanmadıklarını belirlemede yol gösterici olabilir. Türkiye’de bu konuda geliştirilmiş bir ölçme aracı bulunmamaktadır. Bu nedenle geliştirilecek başka ölçme araçlarına ve eğitim programlarına temel oluşturabileceği de dūřünölmektedir.

Kaynakça

- Atan, A., ve Buluş, M. (2018). Aile İletişim Becerileri Psikoeğitim Programı'nın 5-6 yaş çocukların sosyal duygusal uyumuna etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(44), 213-230.
- Balcı, S., & Yılmaz, M. (2016). Çocukları anaokuluna devam eden annelere verilen iletişim becerileri eğitiminin ailenin işlevlerine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(14), 17-24.
- Baykul, Y. (2015). Eğitimde ve psikolojide ölçme: Klasik test teorisi ve uygulaması. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Brown, T. A. (2006). Confirmatory factor analyses for applied research. (First Edition). NY: Guilford Publications, Inc.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2010). Sosyal bilimler için istatistik. (Altıncı Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cüceloğlu, D. (2005). Yeniden insan insana. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). A first course factor analyses. Hillsdale, New Jersey: Erlbaum, Inc.
- Çağdaş, A., ve Arı, R. (1999). Anne-Çocuk İletişim Dili Eğitimi'nin 4-5 yaş çocuklarının sosyal gelişimine olan etkiler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (5), 391-407.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları. (Birinci Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- DeVellis, R. F. (2017). Ölçek Geliştirme Kuram ve Uygulamalar, 3. Basımdan Çeviri, Çev. Ed. Tarık Totan, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Diiorio, C., Pluhar, E., & Belcher, L. (2003). Parent-child communication about sexuality: A review of the literature from 1980-2002. *Journal of HIV/AIDS Prevention & Education for Adolescents & Children*, 5(3-4), 7-32.
- Erkuş, A. (2016). Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme I: Temel kavramlar ve İşlemler. (Üçüncü Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ganji, J., Emamian, M. H., Maasoumi, R., Keramat, A., & Khoei, E. M. (2017). The existing approaches to sexuality education targeting children: a review article. *Iranian Journal of Public Health*, 46(7), 890.
- Güngör Baran, A. (2004). Türkiye'de aile içi iletişim ve ilişkiler üzerine bir model denemesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 1, 31-42.
- Holmes, L. G., & Himle, M. B. (2014). Brief report: Parent-child sexuality communication and autism spectrum disorders. *Journal of Autism And Developmental Disorders*, 44(11), 2964-2970.
- İşler, S. ve Gürşimşek, A. I. (2018). 3-6 yaş çocuklarının cinsel eğitiminin gerekliliği ile ilgili ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(3), 845-867.
- Kristiana, S., Jamaris, M., & Sumantri, M. S. (2006). Utilization of demonstration methods as sex education in early childhood. *International Journal of Multidisciplinary and Current Research*, 6, 811-814.
- Kline, R. B. (2005). Principles and practice of structural equation modeling. (Second Edition). NY: Guilford Publications, Inc.
- Köyceğiz, M. ve Özbey, S. (2019). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin iletişim becerileri ile çocuklarının sosyal becerileri ve problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3), 1707-1734.
- Oktavianingsih, E., & Ayriza, Y. (2018). Teachers' knowledge and belief for educating sexuality for kindergarten students. *International Journal of Pedagogy and Teacher Education*, 2(2), 307-318.
- Opara, P. I., Eke, G. K., & Akani, N. A. (2010). Mothers perception of sexuality education for children. *Nigeriab Journal of Medicine*, 19(2), 168-72.
- Olakunbi, O. O., & Akintomide, A. G. (2010). Who breaks the ice in parent-child sexual communication counselling implications for adolescent health and development. *International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education*, 1(2), 88-92.

- Pop, M. V., & Rusu, A. S. (2015). The Role of parents in shaping and improving the sexual health of children—lines of developing parental sexuality education programmes. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 209, 395-401.
- Sezgin, E., ve Akyüz, E. Y. (2018). Çocukların cinsel eğitime yönelik ebeveynlerin bakış açılarının incelenmesi. *ICONASH 2018 İstanbul: The Book of Proceedings & Abstracts*.
- Steiger, J. H. (2007). Understanding the limitations of global fit assessment in Structural Equation Modeling. *Personality and Individual Differences*, 42, 893-898.
- Sümbüloğlu, K. & Akdağ, B. (2009). İleri biyoistatistiksel yöntemler. (Birinci Baskı). Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2001). Using multivariate statistics. (Fourth Edition). MA: Allyn&Bacon, Inc.
- Tuzcuoğlu, N. ve Tuzcuoğlu, S. (1996). Çocuğun cinsel eğitiminde ailelerin karşılaştıkları güçlükler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(8), 251-262.
- Tuğut, N. ve Gölbaşı, Z. (2019). Okul öncesi dönem çocuğu olan (3-6 yaş) ebeveynlerin cinsel eğitim tutumlarının belirlenmesi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 13(3), 287-294.
- World Health Organization. (2006). The world health report 2006: working together for health.
- Yalçın, H. (2013). Anne-çocuk iletişimi eğitiminin etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013(28), 179-194.

Ek 1. Ebeveynler İçin Cinsel İletişim Ölçeği

Sevgili Anne ve baba,

Dört yaşındaki çocuğumuz bize nasıl doğduğunu sorabilir. Altı yaşına geldiğinde kadınların ve erkeklerin bedensel farklılıkları hakkında konuşmak isteyebilir. Ergenlik döneminde nasıl gebe kalındığını ya da kadınların âdet kanamalarını sorabilir. Çocuğunuzun bu gibi sorularını düşünerek aşağıdaki maddeleri okuyun ve sizin için uygun olan seçeneği işaretleyin. Lütfen içtenlikle yanıtlayın.

Teşekkürler.

		Bana hiç uygun değil	Bana uygun değil	Bana kısmen uygun	Bana tümüyle uygun
1	Yaşına uygun bir şekilde açıklarım.	①	②	③	④
2	Bedenine başkalarının sınırsız dokunamayacağını yaşına uygun bir dille anlatırım.	①	②	③	④
3	Yaşına uygun terimleri anlayabileceği bir şekilde kullanırım.	①	②	③	④
4	Bedeninin ona özel olduğunu çekinmeden anlatırım.	①	②	③	④
5	Konuşmaya olumlu cümlelerle başlarım (örneğin, seninle bunu konuşabiliriz).	①	②	③	④
6	Yakın aile fertleri dışındaki başka kişilerle çok yakınlaşmaması gerektiğini anlatırım.	①	②	③	④
7	İyi ve kötü dokunuş arasındaki farkı örneklerle anlayabileceği bir biçimde anlatırım.	①	②	③	④
8	Her zamanki yüz ifademle konuşurum.	①	②	③	④
9	Her zamanki konuşma hızımla açıklarım.	①	②	③	④
10	Diğer durumlarda davrandığımdan farklı davranmam.	①	②	③	④
11	Her zamanki rahatlığım ile konuşurum.	①	②	③	④
12	Anlaşılır ve yaşına uygun bir dille konuşurum.	①	②	③	④
13	Kaygılı görünmemeye çalışırım.	①	②	③	④
14	Başka bir işle ilgilenmem.	①	②	③	④
15	Heyecanımı kontrol etmeye çalışırım.	①	②	③	④
16	Gereğinden fazla el kol hareketi yaparak vurgu yapmam.	①	②	③	④
17	Göz kontağı kurarak konuşurum.	①	②	③	④
18	Kaçamak yanıtlar vermem.	①	②	③	④
19	Konu hakkında bilgim yoksa, araştırıp en kısa sürede açıklarım.	①	②	③	④
20	Heyecanlı görünürüm.	①	②	③	④
21	Paniklediğim için cevaplayamam.	①	②	③	④
22	Yanıtını bilmediğim durumlarda konuyu değiştiririm.	①	②	③	④
23	Cevabını bilsem de konuyu değiştiririm.	①	②	③	④